

LA REVOLUCIÓ DEL PETROLI
ALCOI 1873-2023

El juliol del 1873, a Alcoi, una manifestació pacífica de treballadores i treballadors va ser dispersada amb trets pels guàrdies. Els manifestants van fer front a l'agressió i van prendre la iniciativa. La insurrecció ha passat a la història com la revolució del petroli. L'alçament obrer més important del segle XIX. A les portes del 150 aniversari és hora de recuperar la història, lluny de mites i mentides.

La indústria va arribar ben prompte a Alcoi. I amb les fàbriques, molts diners, moltíssims, per als amos que s'afanyaren a construir edificis senyorials ben sumptuosos. Però la majoria dels nostres besavis i rebesàvies vivien en la misèria. Els obrers treballaven deu, dotze i fins a díhuit hores diàries per dues pessetes de l'època. Les dones feien la mateixa jornada però cobraven la meitat. I les seues filles i fills, des dels sis anys, la meitat de la meitat. Vivien amuntonats en porqueres, passaven fam i patien malalties infeccioses freqüentment. Un de cada tres xiquets moria abans de complir un any.

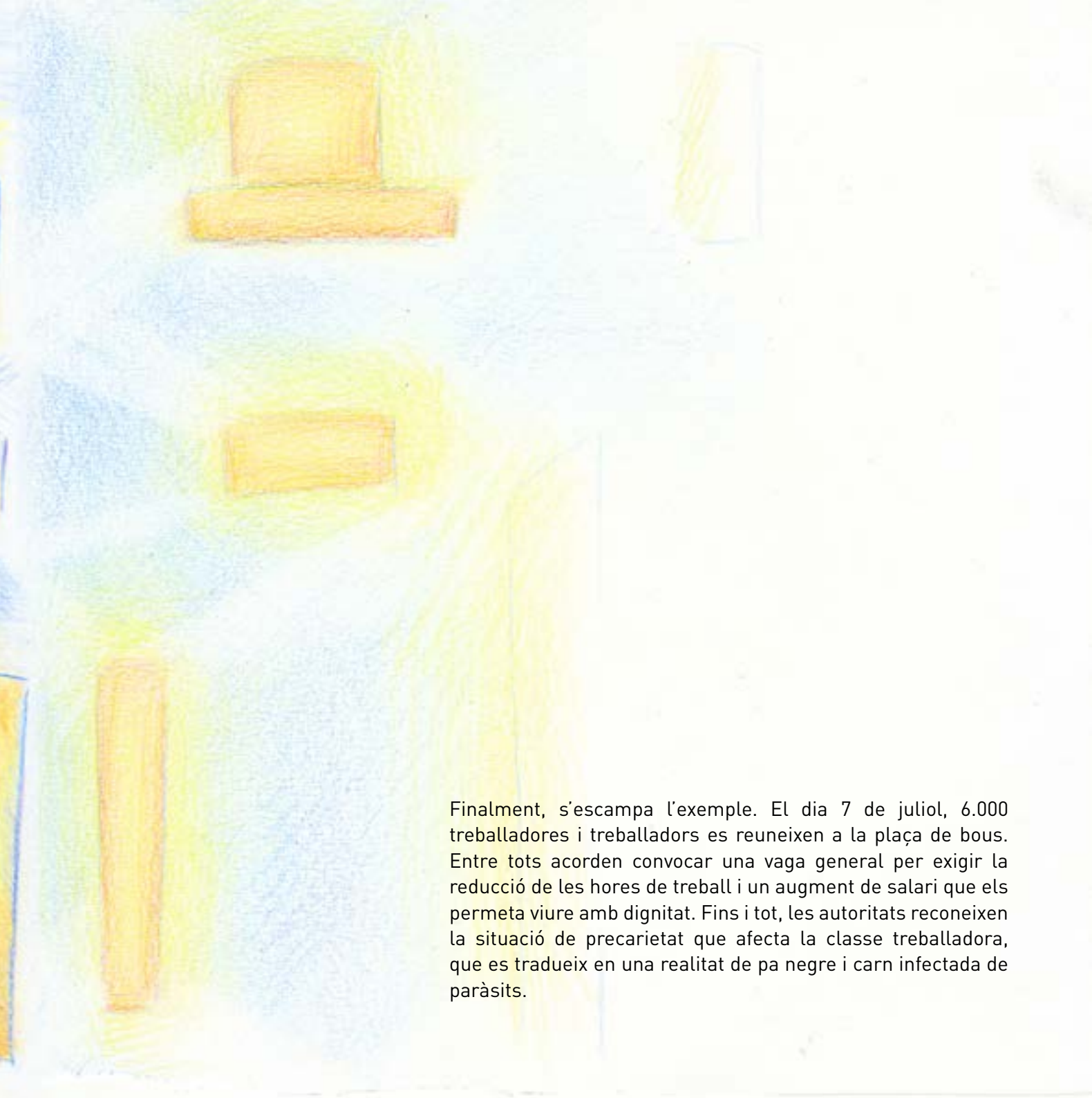

Aquesta era una situació comuna a moltes ciutats. Per això, treballadores i treballadors d'arreu d'Europa van organitzar l'Associació Internacional de Treballadors, ara fa 150 anys. Reclamaven una vida digna, sense amos ni déus. La Internacional va aterrar amb força a Espanya. El gener de 1873, va instal·lar la central a la nostra ciutat, que es caracteritzava pel seu moviment obrer combatiu. Dones i homes disposats a tot, perquè no tinguessin res a perdre.

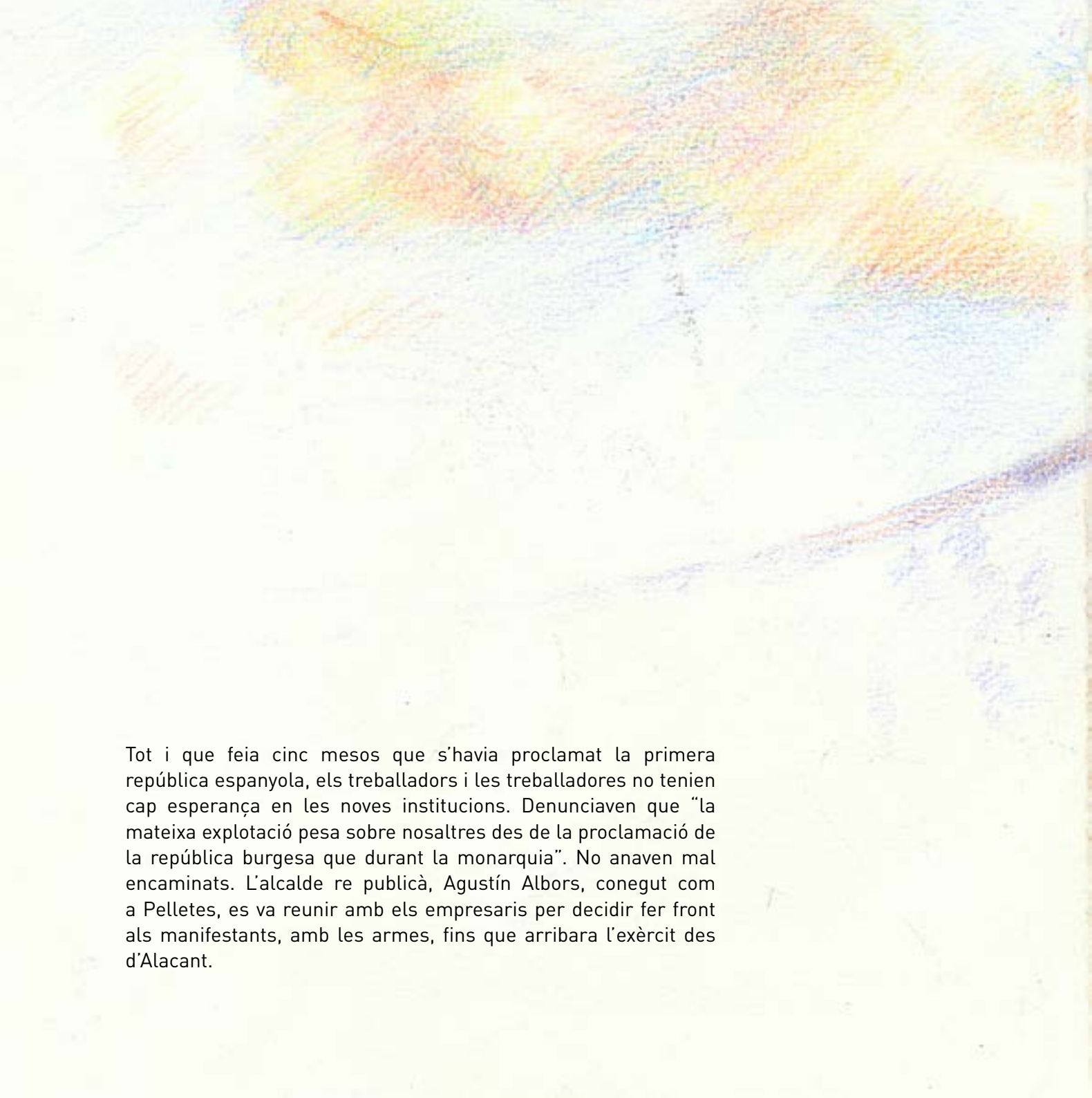

Als Algars, entre Alcoi i Cocentaina, va esclatar el conflicte. Els treballadors d'un molí de paper van reclamar un augment del salari i una reducció de la jornada laboral. Però el propietari, Facundo Vitoria, no va acceptar les demandes. En lloc d'això, va intentar contractar esquirols i, fins i tot, subcontractar la producció a la competència. Els internacionalistes, ben organitzats, ho van impedir. Quatre mesos va durar la vaga, perquè l'empresari va preferir tancar la fàbrica abans que concedir les millores. Tot aquest temps van sobreviure gràcies a la solidaritat de la resta dels obrers de la comarca.

Finalment, s'escampa l'exemple. El dia 7 de juliol, 6.000 treballadores i treballadors es reuneixen a la plaça de bous. Entre tots acorden convocar una vaga general per exigir la reducció de les hores de treball i un augment de salari que els permeta viure amb dignitat. Fins i tot, les autoritats reconeixen la situació de precarietat que afecta la classe treballadora, que es tradueix en una realitat de pa negre i carn infectada de paràsits.

Tot i que feia cinc mesos que s'havia proclamat la primera república espanyola, els treballadors i les treballadores no tenien cap esperança en les noves institucions. Denunciaven que "la mateixa explotació pesa sobre nosaltres des de la proclamació de la república burgesa que durant la monarquia". No anaven mal encaminats. L'alcalde re publicà, Agustín Albors, conegut com a Pelletes, es va reunir amb els empresaris per decidir fer front als manifestants, amb les armes, fins que arribara l'exèrcit des d'Alacant.

Tot i l'amenaça de repressió, la vaga va ser un èxit. En dos dies recorren les fàbriques de tota la comarca per sumar adhesions a la causa. El dia 9 de juliol de vesprada ja en són més de 10.000 i es dirigeixen a l'ajuntament. Ara ja no només reclamen millores laborals, també exigeixen la dimissió de l'alcalde i dels regidors i la seua substitució per un comitè format per obrers.

L'Alcalde ix al balcó i dispara: és el senyal. Els guàrdies disparen contra els manifestants des del campanar. Hi ha dos morts i alguns ferits entre els manifestants. "Per primera vegada –dirà l'historiador britànic Gerald Brenan anys després– un grup que no formava part de l'església, ni de l'exèrcit, ni de la classe mitjana, s'havia manifestat com a revolucionari". Comença la revolució del petroli.

Van
alçar barricades,
van assaltar les cases dels
senyorets buscant armes i van
prendre ostatges. La lluita va durar
més de vint hores. No van violar monges, ni
van decapitar cap guàrdia civil, ni van penjar
capellans de les faroles, ni es van menjar fregida
l'orella de Pelletes, com ens han volgut fer creure.
Van morir setze persones en l'enfrontament. Com
va explicar el president del govern, Pi i Margall:
"va haver lluita, es van aferrissar les passions
i es van cometre excessos, però no tants".
L'últim que va caure va ser l'alcalde,
Agustín Albors.

Indicaciones de servicio

TELEGRAMA

Número 47

Recibido de Alcoy

núm. _____

Ex.D. Agustín Albers

El Oficial,

Garret R.

EXCELENTÍSIMO AYUNTAMIENTO
ALCALDIA
ALCOY

Para Gobernador Militar de Agustín Albers Núm. 356 Depositado 8/11/1873

Mandas tropas urgentemente. Revuelta obrera.

Peligro inminente

La nit del dia 10, l'exèrcit ja espera a les portes de la ciutat. Els revoltats negocien la seua rendició a canvi d'evitar les represàlies i els burgesos s'hi mostren d'acord. El general Velarde entra pacíficament en la ciutat i telegrafia el govern de Madrid: "S'espera bon resultat. Des d'ahir, completa tranquil·litat". Ateses les circumstàncies, els soldats abandonen Alcoi l'endemà perquè han de fer front a la insurrecció cantonal de Cartagena.

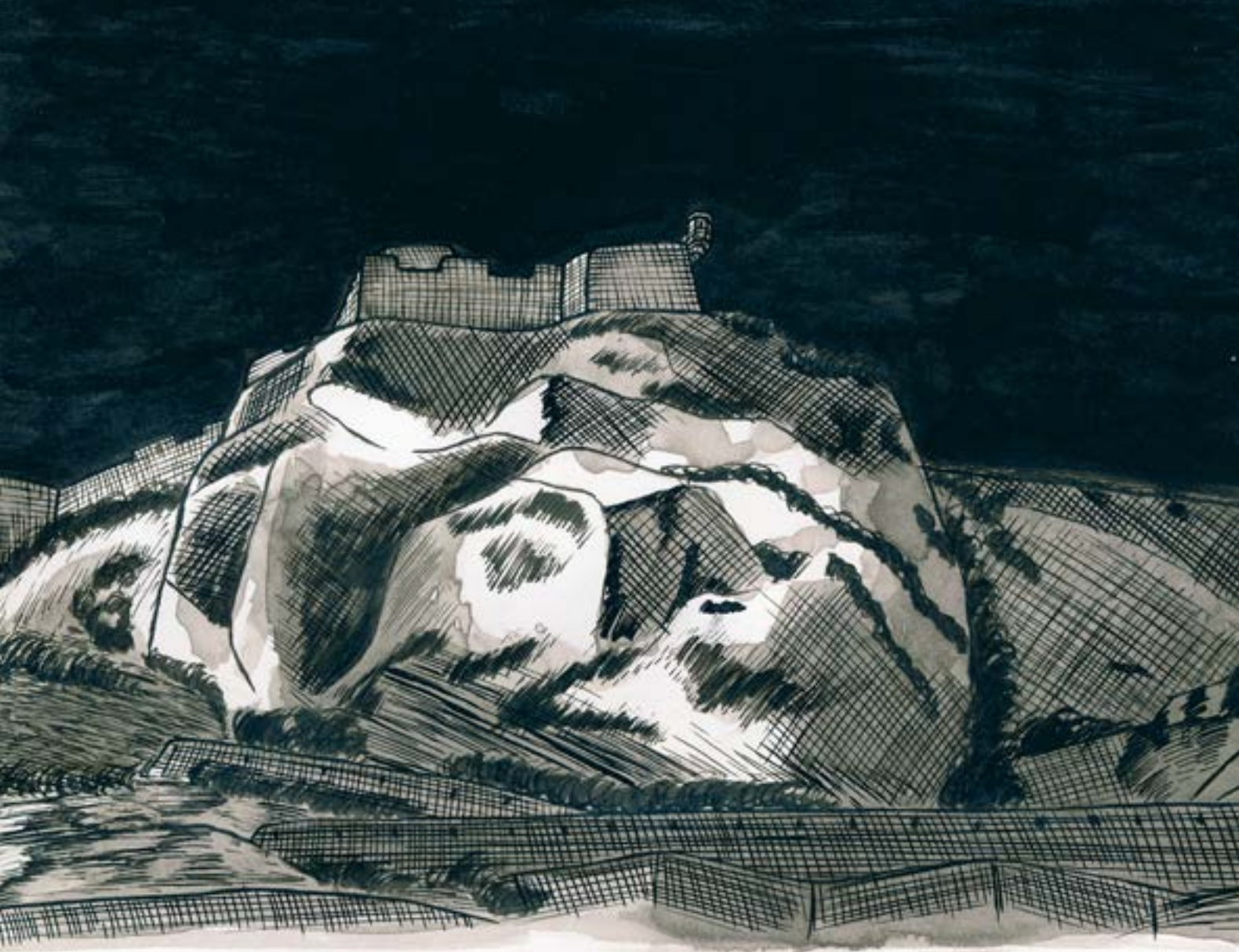

Des del juliol i fins a l'octubre, els internacionalistes participen en la reconstrucció dels edificis afectats, reforcen les defenses davant l'amenaça carlina i negocien millores salarials i laborals. Però, finalment, va arribar la venjança dels burgesos, planificada minuciosament. El president Castelar envia l'exèrcit i la guàrdia civil a la ciutat i s'inicia la persecució. Centenars de treballadores i treballadors són detinguts. Més de 700 seran acusats de sedició.

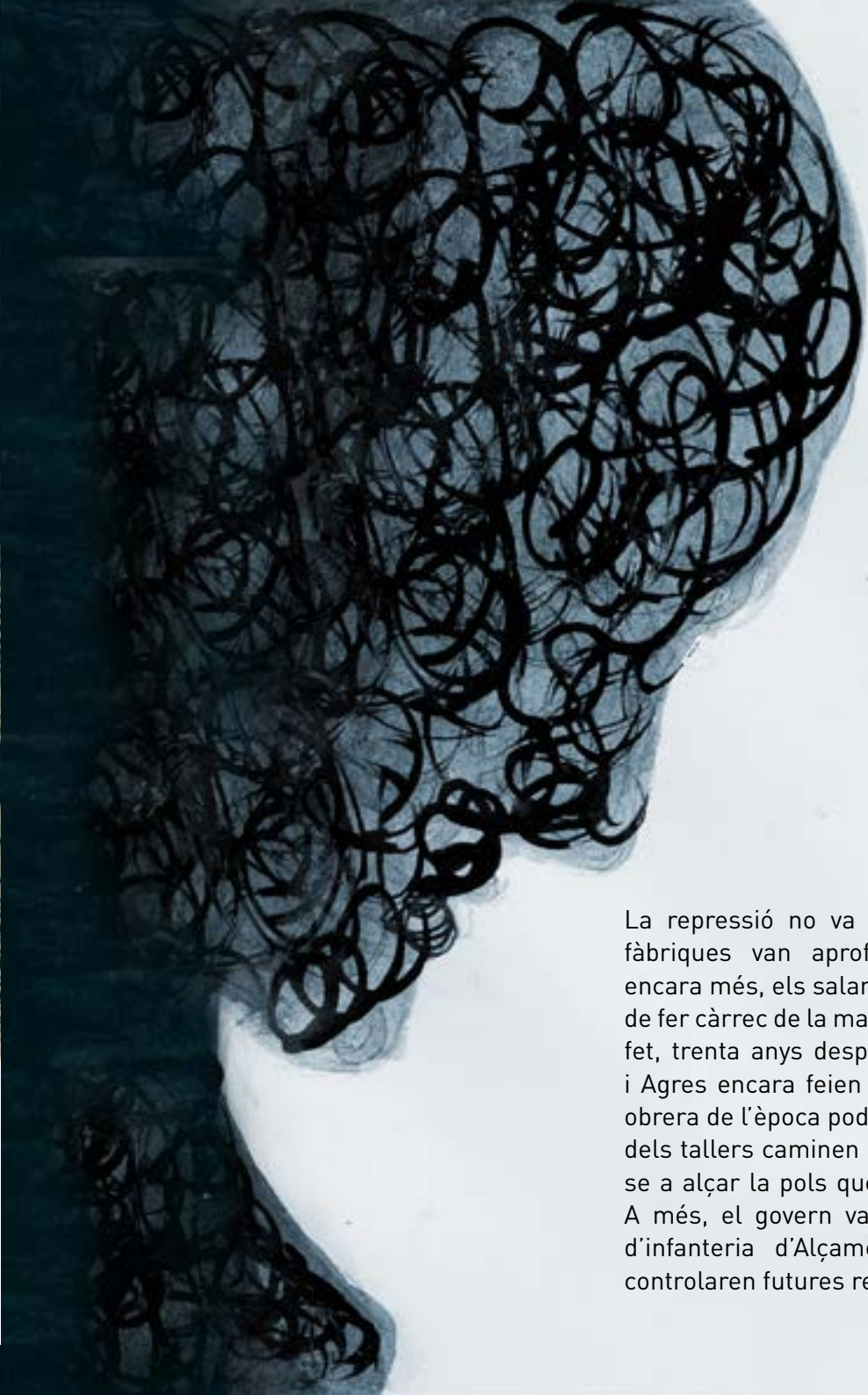

De nit i nügats amb una corda són traslladats a peu al castell d'Alacant. Els hi espera un calvari. En total 289 patiran anys de presó en condicions inhumanes.

El procés judicial serà un desgavell. Famílies senceres, amb els seus fills, patiran la fam i les malalties al castell de Santa Bàrbara.

Sense assistència jurídica durant anys i empresonats sense proves per acusacions anònimes, alguns restaran anys entre reixes per participar presumptament en petits robatoris, per portar la falda tacada de petroli, per col·laborar en una temptativa de dispar o, senzillament, per la seua suposada mala conducta certificada pels amos de les fàbriques o per les noves autoritats restituïdes en el càrrec. L'amnistia decretada el 1876 pel rei restaurat suposarà el perdó per als carlins i per als republicans intransigents, però no hi haurà indult per als obrers.

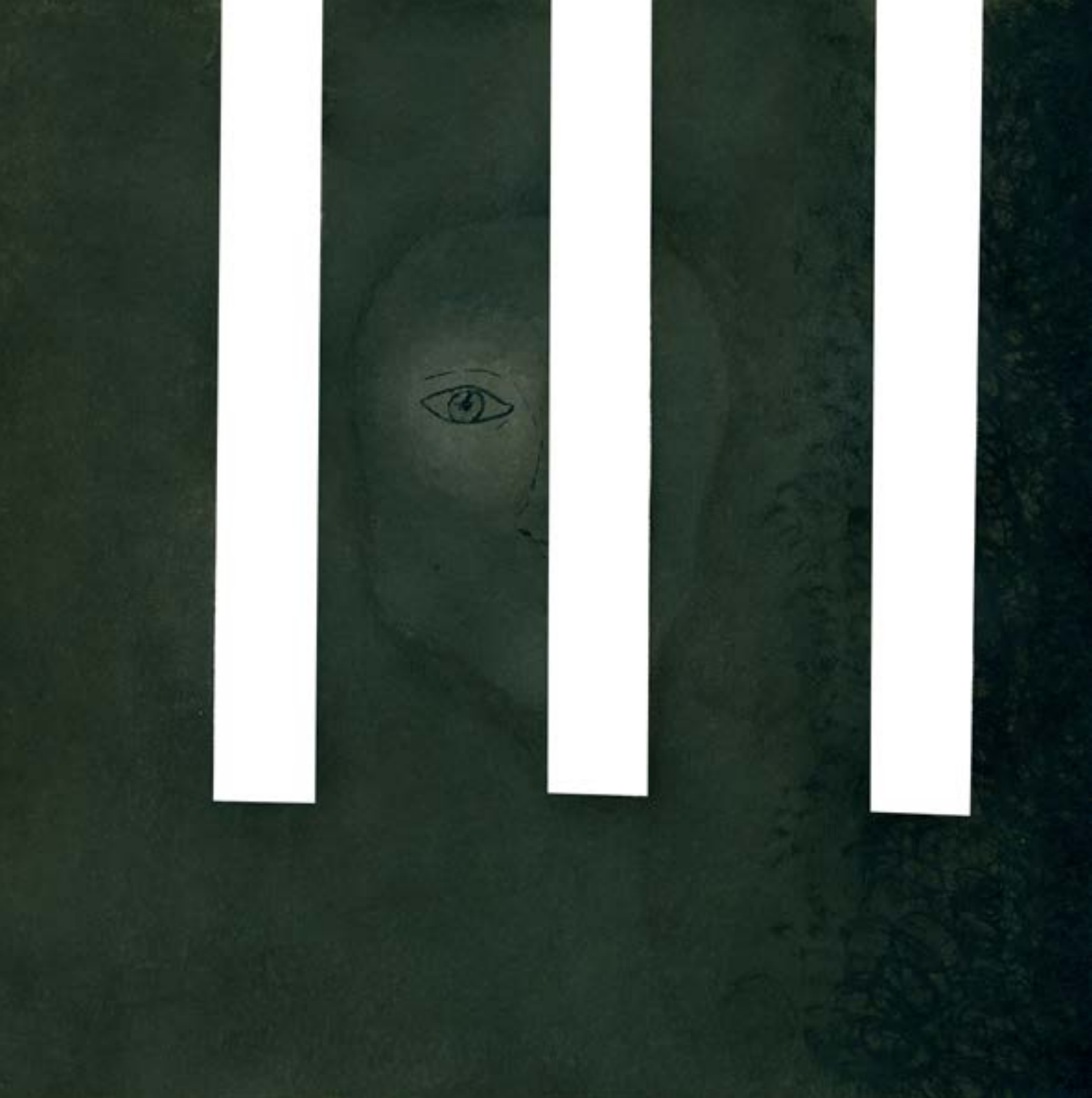

La repressió no va acabar ací. Els amos de les fàbriques van aprofitar l'avinentesa per reduir, encara més, els salaris. A més, les famílies s'havien de fer càrrec de la manutenció dels empresonats. De fet, trenta anys després des de Banyeres, Alfafara i Agres encara feien front als deutes. A la premsa obrera de l'època podem llegir que "els treballadors dels tallers caminen amb el cap cot i sense atrevir-se a alçar la pols que puga ofendre els senyorets". A més, el govern va construir a Alcoi la caserna d'infanteria d'Alçamora per a que els militars controlaren futures revoltes.

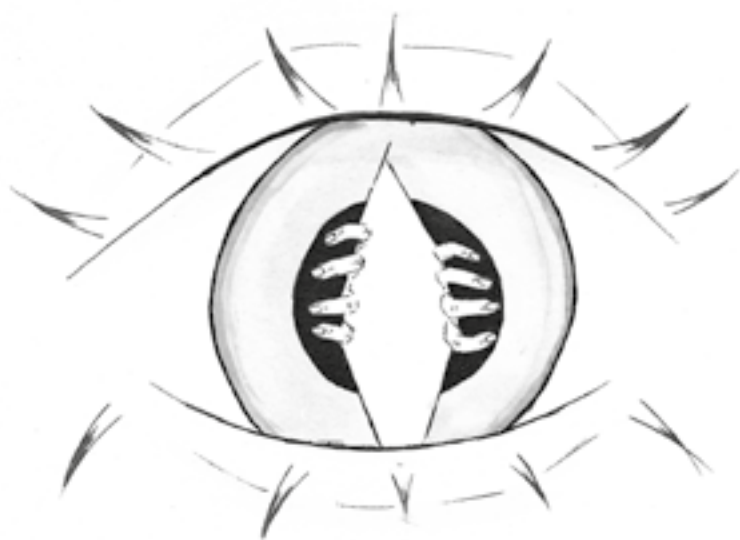

El 1887, catorze anys després dels fets, l'enèsim jutge que es fa càrrec de la causa, absol els darrers processats. No hi ha proves per continuar amb la farsa. Els últims sis dissortats ixen de la presó. Altres no han tingut tanta sort, almenys vint han mort entre reixes.

L'incipient moviment obrer anarquista ha patit un dur colp i no només a Alcoi. L'AIT és il·legalitzada el 1874, els internacionalistes són perseguits i empresonats, i 2.000 són deportats a Filipines i a les illes Marianneson molts moriran de fam i malalties. Però, com ells deien: "si no ens permeten reunir-nos a la llum del sol, ho continuarem fent a l'ombra". La federació espanyola viurà en la clandestinitat, però renaixerà amb més força anys després. Seran 60.000 els afiliats a tot Espanya, i un bon grapat a la nostra ciutat, que tornarà a ser capital de l'internacionalisme. La història de la lluita de classes continua...

Il·lustracions:

Carlos Blanes

Verónica Calatayud

Katherina García

María Gisbert

Jennifer Juan

Elsa Martí

Esther Miranda

Sonia Modesto

Paula Ripoll

Ana Rubio

Cristina Torres

Pablo Requena

Nicolás Beneito

Iván Hervás

Karla Linares

Blanca Lozano

Pau Moncho

DouaeJebbour

Dissenyimaquetació:

Celia Bernabeu

David Carbonell

Priscila Rade

Direcció del projecte:

Carmen Calabuig

Diego Fernández

ImmaBononad

Revisió de textos:

Paloma Ferrer

